PAŃSTWOWY TEATR IM. J. OSTERWY W LUBLINIE

DYREKTOR I KIEROWNIK
ARTYSTYCZNY TEATRU:
Jerzy Torończyk

PREMIERA 17. XII. 1960 R.

PROGRAM NR 83/10

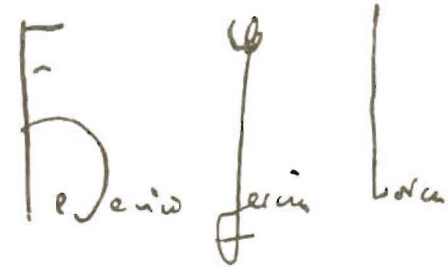

Ze zbiorów
Działu Dokumentacji ZG ZASP

FEDERICO GARCIA LORCA (1899—1936)

AUTOR „DOMU BERNARDY ALBA„

Federico Garcia Lorca, syn zamożnego chłopa andaluzyjskiego, urodził się w r. 1899 w Fuente Vaqueros, nieopodal Granady. Przez całe życie kochał to romantyczne miasto, z którym związana jest jego młodość, ale zarazem nienawidził Granady-partykularza, zabobonnej, obłudnej, faryzeuszowskiej. Toteż po ukończeniu tam prawa, w r. 1919, przenosi się do Madrytu.

Był to okres bezpośrednio poprzedzający burzę dziejową. Po krachu poczynań kolonialnych hiszpańskiej monarchii na terenie Maroka, naród ostatecznie stracił zaufanie do władzy królewskiej. Kraj przeżywał wielkie trudności ekonomiczne, wzbierała fala strajków. Nadchodziły groźne lata dyktatury Primo de Rivery.

W Madrycie Lorca nawiązuje kontakt z awangardową młodzieżą literacką. Miał już podówczas w dorobku wydaną w Granadzie książkę „Impresiones y paisajes", sumującą wrażenia ze studenckiej wycieczki do różnych miast Hiszpanii, a w r. 1920 jeden z teatrów madryckich wystawia z powodzeniem pierwszą sztukę Lorki „El Maleficio de la mariposa" („Złe czary motyla"). Lecz właściwy początek jego kariery literackiej przypada na r. 1921, kiedy to wyszedł z druku zbiór wierszy „Libro de Poemas", po którym ukazują się z kolei: „Canciones" (1921—1924) i znakomity „Romancero gitano" (1928).

Rozwojowi talentu poetyckiego Lorki sprzyjało niezwykłe oczytanie w literaturze klasycznej i współczesnej, zarówno hiszpańskiej, jak zagranicznej, a także gruntowna znajomość twórczości ludowej. Wysoce utalentowany poeta był jednocześnie wybitnym plastykiem i muzykiem, a poza tym gorącym miłośnikiem folkloru. Duch piosenki andaluzyjskiej przenika własne utwory Lorki. Dzieło jego ma w sobie najlepsze elementy postępowej tradycji hiszpańskiej, wskazując zarazem literaturze tego narodu nowe drogi.

W r. 1927 został wystawiony w Madrycie dramat Lorki „Mariana Pineda", którego tematem są losy bohaterki walk staczanych przez lud grenadzki w XIX w. Sztuka ta zyskała ogromną popularność w dobie hiszpańskiej wojny domowej, zrozumiano ją jako wezwanie do walki z faszyzmem.

W r. 1929 Federico Garcia Lorca jedzie do Stanów Zjednoczonych i na Kubę. Owocem tej podróży staje się zbiór wierszy pt. „Poeta w Nowym Jorku", gdzie autor wypowiada się przeciwko rasizmowi i nierównoci społecznej. W tym też okresie ujrzy światło dzienne „Poema del Cante jondo" (1931). Ale przede wszystkim poświęca się teraz Lorca tworzeniu nowego teatru hiszpańskiego.

Teatr pociągał Lorkę od dawna. Tutaj mogły znaleźć zastosowanie jego zdolności plastyka i muzyka. Lorca miał wyraźną wizję sceniczną, świadczą o tym obfite didascalia, jakimi opatrywał tekst swoich pierwszych sztuk. Pragnął on dobierać zespół barw odpowiadający emocjonalnej tonacji utworu.

Przełomowym momentem w twórczości dramatycznej Lorki stał się dzień 14 kwietnia 1931 r., dzień obalenia w Hiszpanii monarchii Bourbonów. Po powrocie z podróży zagranicznej Lorca zabiera się do organizowania studenckiego teatru objazdowego La Barraca, którego zadaniem będzie krzewienie kultury na wsi. Repertuar tego teatru składał się prawie wyłącznie ze sztuk klasycznych: były to utwory Calderona, Carvantesa, Lope de Vegi... Chodziło bowiem o popularyzację wielkiej puścizny teatralnej narodu hiszpańskiego, wyrugowanej ze scen przez tandetę krajową i importowaną. Zresztą repertuar współczesny, który by odpowiadał wymaganiom ideowym i estetycznym organizatorów La Barraca, jesz-

GARCIA LORCA

DOM BERNARDY ALBA

(LA CASA DE BERNARDA ALBA)

Dramat w 3 aktach

PRZEKŁAD:
JAN WINCZAKIEWICZ

OSOBY:

BERNARDA ALBA		— *Eleonora Ossowska*
MARIA JÓZEFA matka Bernardy		— *Daniela Kolaszyńska*
ANGUSTIAS	córki Bernardy	— *Nina Czerska*
MAGDALENA	córki Bernardy	— *Elżbieta Cegielska*
AMELIA	córki Bernardy	— *Maria Szczechówna*
MARTIRIO	córki Bernardy	— *Maria Górecka*
ADELA	córki Bernardy	— *Zofia Stefańska*
PONCIA		— *Dorota Dworzyńska* — *Maria Kaczkowska*
SŁUŻĄCA		— *Jadwiga Janczewska*
PRUDENCJA		— *Stefania Cybulska*
MŁODA DZIEWCZYNA		* * *
ŻEBRACZKA		* * *
ORSZAK POGRZEBOWY		

SCENOGRAFIA:
LILIANA JANKOWSKA
ANTONI TOŚTA

REŻYSERIA:
ZOFIA MODRZEWSKA

ILUSTRACJA MUZYCZNA:
RYSZARD SCHREITER

cze nie istniał. Lorca zaś nie odważał się pokazywać widzom wiejskim swoich własnych sztuk eksperymentalnych.

Objazdy prowincji ze spektaklami La Barraca odegrały wielką rolę w rozwoju twórczości dramaturgicznej Lorki. Dzień w dzień stykał się poeta ze straszną nędzą i te wstrząsające wrażenia wycisnęły głębokie piętno na jego dziele. Wędrując po kraju Lorca niemniej znajdował czas na kierowanie jeszcze jednym kolektywem — Madryckim klubem kultury teatralnej, który dawał przedstawienia w sali teatru Espanol. Tutaj wystawił poeta swoje sztuki „Czarująca szewcowa" i „Miłość don Perlimplina", oparte na motywach ludowych.

„Teatr jest jednym z narzędzi najbardziej delikatnych i użytecznych w budowie państwa — powiedział Lorca przemawiając na pewnej uroczystości w r. 1935 — jest to barometr wskazujący wzloty i upadki". Przekonanie o wysokiej misji teatru przyświecało Lorce, kiedy tworzył sztuki społeczne drugiego okresu swojej dramaturgii: „Bodas de sangre" („Krwawe gody, 1933), „Yermę" („Bezpłodną", 1934), „Pannę Rositę czyli mowę kwiatów" (1935) i „La Casa de Bernarda Alba" („Dom Bernardy Alba", 1936).

Głównymi postaciami dramatów Lorki są kobiety, środowiskiem wszystkich sztuk (oprócz „Panny Rosity") jest wieś hiszpańska.

Poeta ma nadzwyczajny dar wywoływania myśli krytycznej za pośrednictwem emocji. Po obejrzeniu jego sztuki widz opuszcza teatr z ciężarem na sercu, który odpowiada uczuciom, jakie budziła w samym Lorce ponura rzeczywistość jego ojczyzny. Dom Bernardy Alba, otoczony jak więzienie murem i kratami, jest niejako metaforą faszystowskiej Hiszpanii. I w tym domu rodzi się bunt. Nic też dziwnego, że republikanie emigranci musieli wywieźć maszynopis sztuki z sobą za granicę. Po raz pierwszy utwór został wystawiony w r. 1945 w Buenos Aires przez wybitną aktorkę Marię Xirgu, która współpracowała w swoim czasie z Lorcą w zespole La Barraca.

W r. 1933 Lorca podpisał manifest grupy rewolucyjnych pisarzy „Octubre" („Październik") — przeciwko wojnie i faszyzmowi, w obronie więźniów hitlerowskich obozów koncentracyjnych. W r. 1935 podpisuje manifest antyfaszystowski postępowych kół Barcelony. Zamieszczał też w „czarnych latach" 1934—1935 swoje wiersze w czasopiśmie rewolucyjnym „Nasze Czasy". Po zwycięstwie frontu ludowego w r. 1936 brał udział w zorganizowaniu Madryckiego Związku Inteligencji Antyfaszystowskiej.

Dnia 19 sierpnia 1936 r., w miesiąc po wybuchu wojny domowej w Hiszpanii, całym cywilizowanym światem wstrząsnęła wiadomość: zginął rozstrzelany przez żandarmów faszystowskich Federico Garcia Lorca młody poeta i dramaturg, równy talentem wielkim mistrzom Złotego Wieku literatury hiszpańskiej.

FEDERICO GARCIA LORCA

ZORONGO*

Kiedyś był mym narzeczonym
białą wiosną w zeszłym roku,
jak srebrzyste łkanie grał mi
tętent twego konia kopyt.

Nic nie znaczą dla mnie kwiaty
ani księżyc — próżny talerz,
twe ramiona są mi światem,
kiedy nocą mnie ogarniesz.

* Taniec andaluzyjski.

KASYDA ŻAŁOSNA

Zamknąłem drzwi od balkonu,
aby nie słyszeć płaczu.
Ale za szarymi murami
nic innego nie słychać prócz płaczu.

Mało jest aniołów śpiewających,
mało jest psów szczekających,
tysiąc skrzypiec mogę w dłoni mej pomieścić.

Ale płacz jest jak olbrzymi pies,
płacz jest jak olbrzymi anioł,
płacz jest jak olbrzymie skrzypce,
ulewa łez przesłania paszczę wiatru
i nic innego nie słychać prócz płaczu.

Przekłady Zofii Szleyen

KIEROWNIK SCENY:
Edward Klimek

ŚWIATŁO:
Bolesław Dziuba

KIER. PRAC. KRAWIECKIEJ:
Aniela Michońska

PERUKI:
Marian Marzycki

REKWIZYTY:
Antoni Spyra

PRAC. MODELATORSKA
Jadwiga Markowska

PRZEDSTAWIENIE PROWADZI.
Albin Chmura

SUFLER:
Maria Orwid

OPRACOWANIE PROGRAMU:
Maria Bechczyc - Rudnicka

PROJEKT OKŁADKI:
Antoni Tośta

RYSUNKI W TEKŚCIE:
Maria Hiszpańska

Zb. plakatów
Działu Dokumentacji ZG ZASP

LDP. Zam. 4816 11.XII.60 2000 S-4/5184

CENA ZŁ 2

7536a